

AKADEMIN FÖR UTBILDNING OCH EKONOMI
Avdelningen för kultur-, religions- och utbildningsvetenskap

Betyg i årskurs 6

En intervju- och enkätstudie om hur lärare och elever resonerar kring betygsättande i årskurs 6.

Evelina Corona & Tove Lindberg

2013

Examensarbete, Grundnivå (kandidatexamen), 15 hp
Pedagogik
Läroprogrammet

Handledare: Daniel Pettersson
Examinator: Peter Gill

Corona, Evelina & Lindberg, Tove (2013). *Betyg i årskurs 6*. Examensarbete i pedagogik. Lärarprogrammet. Akademin för utbildning och ekonomi. Högskolan i Gävle.

Abstract

Betyg och bedömning är ett svårt, mångdimensionellt och ofta diskuterat ämne. Vi som blivande lärare hade som mål att bli mer insatta i själva ämnet betyg eftersom vi känner oss oerfarna kring detta område. Betyg i årkurs 6 är något nytt som iscensattes år 2013. Detta gjorde oss nyfikna eftersom vi kanske någon dag kommer att sätta betyg i en årkurs 6. Genom vårt arbete ville vi få mer kunskap och insikt om varför vi använder oss av betyg. Syftet med studien var att undersöka hur elever i årskurs 6 samt hur utbildade lärare resonerar kring betygsättande. Metoden vi valde för att undersöka vårt syfte var intervjuer med de utbildade lärarna samt enkätundersökningar med elever i årskurs 6. Anledningen till att vi valde att intervjua lärare var att de skulle få associera mera fritt och svaren skulle bli mer utförliga. Anledningen till att vi valde att göra enkätundersökning med eleverna var att få med så mycket åsikter som bara möjligt. Av resultatet kan vi tolka att elever och lärare till största delen är överrens när det gäller betyg i årskurs 6. Vi blev delvis överraskade över resultat om att de flesta elever och lärare hade en positiv inställning till betyg vilket förvånade oss då vi förmodade att inställningen till betyg skulle vara något mera negativ. Detta arbete har ändrat vår syn på betyg i tidig ålder. Slutsatsen anser vi vara att elever och lärare har en positiv inställning när det kommer till betyg i årkurs 6. När vi ska ut i verksamheten har vi en bättre syn och förståelse för betyg i tidig ålder vilket kan leda till att vi kommer att använda betyg på ett mera nyanserat sätt. Vi ska inte se betyg som något negativt utan att det är ett bra verktyg för oss att använda då vi kan se vilka elever som till exempel behöver stöd i något ämne.

Nyckelord: betyg, uppfattningar om betyg, tidig betygsättning, bedömning.

Förord

Som blivande lärare har vi ett stort intresse av att lära oss allt som har med betyg att göra. Dels för att vi ska få mer kunskaper om betyg och även hur elever ser och känner angående betygsättning.

Vi vill tacka vår handledare Daniel Petterson för en god vägledning och förståelse. Vi vill även tacka de intervjuade lärarna och elever som ställde upp för oss vilket gjorde det möjligt att utföra vårt arbete.

Innehåll

1. Inledning.....	1
1.1 Syfte.....	1
1.2 Frågeställningar	2
2. Bakgrund	3
2.1 Betygsättning i historisk belysning	3
2.2 Betyg i årskurs 6.....	6
2.3 Summativ och formativ bedömning	6
3. Metod.....	8
3.1 Val av metod.....	8
3.2 Intervju	8
3.3 Enkät.....	8
3.4 Informanter	8
3.5 Bortfall.....	8
3.6 Etiska övervägande.....	8
3.7 Genomförande	9
3.8 Bearbetning av material.....	9
4. Resultat och analys.....	10
5. Diskussion	13
5.1 Resultatdiskussion	13
6. Sammanfattning	15
7. Bilagor.....	16
7.1 Resultat av enkäterna riktade till elever i årskurs 6.....	16
7.2 Resultat av intervjuerna	17
8. Referenslista	18

1. Inledning

Skollagen (2010) skriver att den nioåriga grundskoleutbildningen är obligatorisk och inträder då barnet fyllt sju år. Detta är en skillnad mot förskolan och förskoleklassen som är frivilliga skolformer. Även gymnasieskolan är frivillig och pågår vanligtvis i tre år. Syftet med att gå i grundskolan är att eleverna ska få kunskaper men även att utveckla elevernas kunnande att tillägna sig dessa. Utbildningen ska hjälpa till med att ge en personlig utveckling och förbereda eleverna för aktiva livsval och ge motivation för att fortsätta utbilda sig. Utbildningen ska bidra till att gynna omfattande kontakter och social gemenskap för eleverna genom ett effektivt deltagande i samhällslivet.

Skollagen (2010) belyser att alla barn och elever ska få ledning och stimulans som främjar deras lärande och personliga utveckling för att de från egna förutsättningar ska kunna utvecklas så mycket som möjligt i enlighet med utbildningens övergripande mål. Att skolan är kostnadsfri ger alla barn möjligheter att utbilda sig och inhämta kunskaper men även ge möjligheter till social gemenskap. Frågan som kan ställas i relation till detta är om betyg behövs och i sådana fall, behövs de redan i årskurs 6? Vi har valt att undersöka detta ämne på grund av att vi är kluvna till denna frågeställning. Lundahl m.fl. (2010) hävdar att det finns gott om indikationer på att betyg eller betygsliknade omdömen nästan inte har någon positiv inverkan alls på lärandet. Så i och med detta ställer vi oss frågan, med vilken rätt tar sig staten friheten att bedöma varje individ genom betyg? Vi tror att elever kan stirra sig blinda på själva betyget istället för tillvägagångssättet, arbetsinsatsen och processen kring provet/uppgiften. Larsson och Meckbach (2007) poängterar att betyg är ett verktyg som visar på hur mycket kunskap eleverna har mottagit men även visar hur mycket eleverna har lärt sig. Lundahl m.fl. (2010) hävdar att betyget kan leda till svårigheter med att engagera eleverna i en diskussion om vad de behöver arbeta med och hur de ska arbeta med detta. Betyget är, och bör vara, en sammanvägning av elevens förmåga att såväl läsa, skriva som tala. Frågan är hur detta fångas i ett summativt betyg, alltså ett omdöme visualiserat genom en siffra eller bokstav.

Vi själva upplevt att vårt beteende och vår attityd till skolarbetet har påverkats av betyg och i en sammanställning av Selghed (2006) framkommer det att det inte bara är elevens färdigheter och kunskaper som värderas vid betygsättning. Av de intervjuade lärarna är det 25 procent som medger att de också väger in elevernas beteende och personligheter i betyget. Selghed (2006) menar att elevens beteenden därför har stor betydelse för betygsättningen och att somliga lärare anser att det är oundvikligt att inte väga in beteendet. En av anledningarna till att somliga lärare väger in det är för att uppmuntra eleven till att fortsätta prestera och kanske till och med höja sin prestation i framtiden (Selghed 2006). Genom intervjuer vill vi ha svar på hur stor betydelse det har i betygsättningen hur elever sköter sina läxor och hur de sköter sig på lektionerna. Selghed (2006) menar att lärarna anser att det finns en risk att fler elever kommer vara frånvarande om närvaron och arbetsinsatsen inte är av betydelse.

I detta arbete vill vi få veta vad elever och lärare känner inför betyg. Får vi våra elever motiverade genom betyg? Vi anser att detta är en ytterst relevant fråga, både för oss som blivande pedagoger men även för våra framtida elever.

1.1 Syfte

Syftet med studien är att se hur elever i årskurs 6 samt utbildade lärare som betygsätter i årskurs 6 resonerar kring betyg.

1.2 Frågeställningar

Vilket syfte menar de undersökta eleverna och de intervjuade lärarna att betyg har?

Anser de undersökta eleverna och de intervjuade lärarna att betyg hjälper eller stjälper dem i relation till en inlärningsprocess?

Vilka känslor uttrycker de undersökta eleverna kring det faktum att de får betyg i årskurs 6?

Vilka känslor, och hur motiveras nyttan, av de intervjuade lärarna, kring det faktum att betyg sätts i årskurs 6?

2. Bakgrund

2.1 Betygsättning i historisk belysning

I slutet på 1800- talet formades ett nytt samhälle. Samhället blev mer tekniskt och genom det mer utvecklat. Detta ledde till nya metoder och tekniker som krävde utbildad arbetskraft. Nu blev utbildningen allt viktigare för produktionen, och därmed började t.ex. lön sättas i förhållande till utbildning.

Even if it is true that everything which exists could be measured – if only we knew how- that which does not exist cannot be measured. And it is no paradox to say that the teacher is deeply concerned with what does not exist. For a progressive school is primarily concerned with growth, with a moving and changing process, with transforming existing capacities and experiences; what already exists by way of native endowment and past achievement is subordinated to what it may become. Possibilities are more important than what already exists, and knowledge of the letter counts only in its bearing upon possibilities. The place of measurement of achievements as a theory of education is very different in a static educational system from what it is in one which is dynamic, or in which the ongoing process of growing is the important thing. (Lundahl 2011.s.23).

Under 1800-talet fick Sverige två parallella skolformer för yngre barn (Lundahl 2006). I städerna hade redan läroverken fångat upp de studielystna och folkskolan blev till stora delar landsbyggdens skola. För att söka sig vidare från folkskolan till läroverken krävdes en inträdesprövning och här väcks under 1930- och 1940-talen en diskussion. Lundahl (2006) hävdar att diskussionen handlade om inte denna prövning kunde ersättas med folkskolans betyg. Man menade att det skulle bli en smidigare övergång både för eleverna samt skoladministrationen. Lundahl (2006) belyser framförallt tre stora utredningar kring kunskapsbedömningar under 1940-talet. Det var Frits Wigforss utredning, 1940 års skolutredning och 1946 års skolkommision. Dessa utredningar hade visioner och de utformade tänkta organisatoriska förändringar. Lundahl (2006) menar att den viktigaste uppgiften för den nya skolan skulle bli att undanröja ekonomiska och geografiska hinder för högre utbildning.

1938 utses en oberoende utredning underledning av Frits Wigforss. Målet var att nå fram till ett rättvist och lämpligt urval (Lundahl 2006). Det fanns ett missnöje med stadgarna från 1933. Inträdesprövningarna ansågs ha negativa biverkningar på både folkskolan och eleverna och därför tyckte Wigforss att det skulle upphöra. Å andra sidan framkommer det i en statlig utredning (SOU 1938:29) att inträdesproven var lämpliga, både för lärare samt elever då det fanns ett tydligt mål att sträva mot. Om inträdesprövningarna skulle upphöra var det tvunget att betygsättningen i folkskolan skulle förbättras, och bl.a. standardiseras (Lundahl 2006). Wigforss rekommenderade därför att standardiserade prov skulle utformas för folkskolan. Detta för att lärarna skulle ha något att förhålla sig till när det gällde betygsättningen. 1942 avlämnar Wigforss sin rekommendation om att standardprovmetoden skulle vara en riktlinje. Det föreslogs även att allmänna betygsanvisningar skulle ställas till lärarnas tjänst, övergång till läroverk skulle ske utifrån folkskolebetygen samt att betygsättningen borde kontrolleras (Lundahl 2006).

Lundahl (2006) skriver vidare att 1940 års skolutredning egentligen inte hade en avvikande mening från Wigforss angående skolans betygsättning. Utredningen betonade

att betygen inte ansågs som de verktyg som bäst lämpade sig för en allsidig bild av eleverna. Man önskade att systemet med standardiserade prov byggdes ut och därför föreslog utredarna att klasslärarna skulle skriva ett kompletterande intyg om elevens individuella karaktär. Lundahl (2006) belyser att utredningen, samt Wigforss förslag, bemötte kritik rörande folkskolans betygsättning. Nu hade istället jäkt och oro flyttats över till betygen från inträdesprovningarna. Kritiken besvarades med att skolarbetet alltid måste innefatta tävlan och konkurrens.

Stimuleringen övergår till jäkt, särskilt fördärvlig just för de nervöst lagda barnen; den glädje, som borde höra samman med arbetet, blir i stället oro över, att framstegen kanske ej räcka till; det många gånger slumpvisa i inträdesprovets utfall skapar en allmän känsla av osäkerhet även hos barn, som brukar klara sig bra i skolans prov. Arbetsbördan för de barn, som skola upp i provet, blir ofta för stor, vilket särskilt för svaga barn kan vara en allvarlig fara (SOU 1938:29 s.45).

Lundahl (2006) skriver att 1946 års skolkommision diskuterade om att realskola och folkskola nu borde slås samman till en skola. Skolkommisionen menar att det inte går att anta att alla elever kan ta till sig samma slags kunskaper som de övriga eleverna. Alla är olika och arbetar och tar till sig kunskap på olika sätt. Eftersom skolan blir till en enhet menar Lundahl (2006) att vissa förändringar måste göras för att eleverna ska passa in i den enhetliga skolan. Ekonomiska och geografiska begränsningar ska nu inte längre vara ett hinder. Lundahl (2006) betonar att tillsammans med läraromdömet gjorde man nu testningar för att kunna avgöra barnets skolmognad och även om barnet passar till teoretiska studier. Genom testningen fick de dels veta om barnet var skolmogen för inträde till skolan, där normalbarnet började vid sju-årsålder, dels ifråga om barnet passar in i normalklass eller i hjälpklass. I skolkommisionens förslag låg ett ökat tryck på psykologi i lärarutbildningen då kunskaper om barnets psykologi ansågs betydelsefullt, särskilt i mötet med de ”svåruppföstrade” barnen (Lundahl 2006).

Enligt Skolverket (2000) fick elever betyg varje termin från och med årskurs 1 på 1960-talet. De hade som utgångspunkt att det fanns en fullständig och säker kunskap som skulle föras över till eleverna. Betygskalan var uppdelad i sju steg (A, a, AB, BA, B, BC, C) där A representerade berömlig och C underkänd. I folkskola fick eleverna betyg i uppförande och flit medan i realskola fick eleverna betyg i uppförande och ordning. Varje betyg fastställde ett visst mått av kunskap men däremot fanns väldigt få anvisningar vad kravet var för det olika betygstegen. Detta medförde att läraren hade fria händer i sin bedömning och denna bedömning varierade mycket. Kraven på betygen ökade, betygen skulle vara jämförbara eftersom det var betygen som avgjorde om eleven blev antagen till realskola, gymnasiet eller universitet (Skolverket, 2000).

I och med Lgr 62 (Läroplanen för grundskola) infördes det relativa, eller det grupprelaterade, betygsystemet (Skolverket, 2000). Det relativa betygsystemet hade sin grund i den matematiska teorin om normalfördelning. Syftet var att på ett organiserat och säkert sätt rangordna eleverna för att garantera ett rättvist urval till fortsatta studier. Jönsson (2009) påpekar att normrelaterad bedömning främst syftar till att individer blir jämförda för att sedan rangordna dem. Betygskalan var en femgradig skala (1-5) där 5 var det högsta betyget. När uppdelningen av betyget hade gjorts var det 7 procent av klassen som skulle ha betygen 1 och 5, 24 procent betygen 2 och 4, 38 procent betyget 3. Betygen sattes redan på lågstadiet för att sedan återkomma varje termin under hela grundskoletiden. Ordning och uppförande bedömdes då också fortfarande (Skolverket, 2000).

Betygstillfällena minskade i samband med att läroplanen för grundskolan Lgr 69 infördes. I årskurs 3,6 och 7 sattes betygen i slutet av vårterminen och i årskurs 8 och 9 sattes betygen i slutet av varje termin (Skolverket 2000). I årskurs 3 och 6 hade skolstyrelsen rätt att ersätta betygsgivandet med annan form av återkoppling. I och med Lgr 69, som tillämpades för första gången under läsåret 1970/71, upphörde betyget i ordning och uppförande (Skolverket, 2000).

När Lgr 80 infördes skulle bara årskurs 8 och 9 betygsättas, dock varje termin. Enligt Skolverket (2000) gavs betygen fortfarande i en femgradig skala där betygsteget 3 sågs som en form av medelbetyg. Någon fastställd procentssats för de olika betygsgraderna skulle dock inte längre finnas. Istället fanns standardprov i engelska, matematik och svenska tillgängliga för alla skolor vilka skulle användas som riktninggivare för betyget 3. Skolverket (2000) påpekar att antalet tvåor och fyror skulle vara fler i antal i jämförelse med ettor och femmor.

Skolverket (2000) poängterar att det relativa betygssystemet ifrågasattes och kritiserades på många punkter. Kritiken berodde speciellt på att betygen inte sa något om elevernas faktiska kunskaper. Betygen talade egentligen bara om hur en elevs kunskaper förhöll sig i relation till resterande elever. Det förekom även att den enskilda läraren fördelade betyg i den enskilda klassen efter procentalen fastställda enligt en teori om normalfördelning även om rekommendationerna som fanns hävdade att det grupprelaterade betygssystemet bara skulle gälla om alla elever i landet räknades in.

Skolverket (2000) hävdar att i jämförelse med det grupprelaterade betygssystemet kan det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet ge bättre information om elevers kunskapsutveckling. Kunskapsbedömningen i ett mål- och kunskapsrelaterat betygssystem blir annorlunda i jämförelse med det grupprelaterade betygssystemet. Istället för att sätta betyg enligt procentssatser ska nu läraren bedöma vad eleven faktiskt kan. Framtill och med 2011 betygsattes eleverna efter angivna kunskapsmål i respektive ämne där skalan var: icke godkänd (IG), godkänd (G), väl godkänd (VG) och mycket väl godkänd (MVG). Lärarna skulle då lättare kunna se vad som krävs för respektive nivå då det stod inskrivet i betygskriterierna och de skulle då kunna motivera vad det är som krävs för en elev att höja sitt betyg (Skolverket, 2000).

För att bedömningarna ska ske på ett likformligt sätt i skolorna ska de undervisande lärarna använda sig av de nationella ämnesprov som Skolverket fastlägger samt genom andra bedömningsstöd från Skolverket. För varje elev skrivs betygen in i en så kallad betygs katalog (NE 2013). Idag betygsätts eleverna enligt en skala där den finns fem godkända betyg, från E till och med A, där A är högsta godkända betyg och E betecknar godkända kunskaper. Inom grundskola, gymnasiet och vuxenutbildning sätts även betyget F för icke godkända kunskaper. Elever kan även få ett streck för att inte ha deltagit i undervisningen och ett streck är inte att betrakta som ett betyg (Skolverket, 2000). Vid ansökning till högskola eller universitet görs en meritvärdering. Gymnasiebetygen har olika värden där A ger 20,0, B 17,5, C 15,0, D 12,5, E 10,0 och F 0 (NE 2013).

2.2 Betyg i årskurs 6

- Tidigare betyg ska förbättra uppföljningen och därmed möjligheten att fånga upp elever som behöver extra stöd.
- Läraren ska vid betygssättningen utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper.
- Om det finns särskilda skäl får det vid betygssättningen bortses från enstaka delar av kunskapskraven.
- Ett beslut om betyg ska dokumenteras i en betygskatalog. (Skolverket 2012 s.1).

Betyg i årskurs 6 sattes för första gången hösten 2012 i grundskolan. Ett terminsbetyg sätts från och med hösten i årskurs 6, sedan sätts detta varje termin i grundskolan. Enligt Skolverket (2013) ska lärarna veta och känna till de lagar och regler som gäller för betygssättningen. Lärarna ska även vara kunniga om hur bedömningar kan utföras, men även om bedömningars olika syften, metoder och förutsättningar som kan påverka elevernas kunskapsutveckling och resultat. Meningen med betyg från årskurs 6 är att det kan bidra till möjligheter att lyfta fram elever som är i behov av att få mer stöd. Genom detta menas att vårdnadshavaren har en ökad chans till förbättrad information angående sina barns kunskapsnivåer. Betyget visar om eleven har uppfyllt de nationella kunskapskraven som är uppsatta för ämnet. Grunderna för betygssättning ska informeras till eleven.

Tillsammans med utvecklingssamtal och individuella utvecklingsplaner sägs betyg i årskurs 6 ge ökade chanser för en tydligare och förbättrad information om en mer konsekvent uppföljning av elevernas kunskapsutveckling. Under de senast tio åren har ungefär tio procent av eleverna inte uppnått resultat som är godkända i svenska, svenska som andra språk, engelska eller matematik i årskurs 9. Skolverket poängterar att var fjärde elev saknar ett fullständigt slutbetyg från grundskolan. Studier från nationella och internationella studier visar på att resultaten i den svenska skolan har sjunkit i naturvetenskap, matematik och läsförståelse sedan 1990-talet (Skolverket 2012). Bland annat utvecklingssamtal och de individuella utvecklingsplanerna har visat att det inte har funnits tillfredsställande och klara verktyg för att följa upp elevernas kunskapsutveckling. Genom att ha betyg redan från årskurs 6 menar beslutsfattarna att kunskapsbrister kommer att synas i ett tidigare stadium, vilket innebär att åtgärder kan sättas in snabbare. Vilken leder till att det blir tydligare för huvudämnena att se resultatet i skolan som i sin tur gör åtgärder på övergripande nivå (Skolverket 2012).

Idag sätts betyg efter en nationell betygskala som innefattar sex steg. Beteckningarna som används i betygstegen är A, B, C, D, E och F. A-E står för godkända resultat medan F står för ej godkänt resultat. Betyget ska visa på om en elev har uppnått de kunskapskrav som finns i varje ämne samt kurs (Skolverket 2012).

I Lgr 11 är det skrivet att skolans mål är att varje elev utvecklar ett allt större ansvar för sina studier samt att själv utvecklar förmågan att bedöma sina resultat och ställa egen och andras bedömning i relation till de egna arbetsprestationerna och förutsättningar.

2.3 Summativ och formativ bedömning

Lundahl (2011) hävdar att det finns olika typer av kunskapsbedömningar, dessa är bl.a. betyg, nationella prov och skriftliga omdömen, bedömningar av hur individer tillägnat sig kunskap. Vad som är kunskap och inte kunskap är värderingar av mänskliga prestationer som består av olika ställningstagande. Lundahl (2011) menar på att kunskapsbedömningar är den starkaste pedagogiska verktygen i skolan. Dessa kunskapsbedömningar är till för att disciplinera individen och lärandet. Men kunskapsbedömningarna kan även användas som styrmedel i ett politiskt perspektiv. Bedömningar och utvärderingar delas in i två typer inom forskningen. Dessa två typer kallas summativa och formativa bedömningar.

Med summativa bedömningar menas att det är bedömningar som summerar elevens kunskapsnivå i förhållande till något kriterium som kan vara i en form av en betygsskala, statistiskt värde eller en norm. De kan vara för att redogöra resultat på olika nivåer, på skol- och huvudmannivå eller på nationell nivå (Lundahl 2011). Pettersson (2010) menar på att summativ bedömning är riktad på vad en årskull elever kan vid ett specifikt tillfälle. Medan formativa bedömningar anspelar sig på att utveckla kunskaper hos eleven men likaså lärarens undervisning under det själva lärandet. Summativa bedömningar får konsekvenser på undervisningen och lärandet efter som allt fokus läggs på själva resultatet från en utbildning (Lundahl 2011). Ridderlind (2010) anser att summativ bedömning sker via en rättad läxa eller ett rättat prov som ger en bild om vart eleven befinner sig för stunden.

Men med formativa bedömningar får man en grund under utbildningens gång. Meningen med formativ bedömning menar Pettersson (2010) är att den ska förbättra lärande och undervisning. Med formativ bedömning görs en återkoppling och gensvar ges till eleverna. Pettersson (2010) skriver att det finns tre nyckelprocesser inom den formativa bedömningen. Dessa är att se vart eleven befinner sig i sitt lärande, vad eleven ska uppnå och vad eleven behöver göra för att komma dit. Med den formativa bedömningen påpekar Ridderlind (2010) att det är en återkoppling till eleverna. Den formativa bedömningen lägger större vikt på kvaliteter i kunskap och den utgår från att eleverna själva får vara inblandade i sin utveckling.

Summativa och formativa bedömningar kan fylla ut varandra genom att de kompletterar varandra (Lundahl 2011). Detta kan ske via nationella proven, summativ sker ofta på nationell nivå medan formativ sker på individnivå (Pettersson 2010).

3. Metod

Metodkapitlet är uppdelat i olika delar. Vi beskriver vilka metoder vi valt och varför dessa metoder passar bäst för undersökningen. I metodkapitlet kommer läsaren även få veta vilka informanter som valts ut och varför vi riktar oss till dem.

3.1 Val av metod

Undersökningen skedde genom en kvalitativ intervjustudie, där tre lärare som betygsätter årskurs 6 blev intervjuade. Vi bedömde att vi inte hade fått lika djupgående information om vi valt en strukturerad eller en enkätundersökning om hur lärare ser på betyg i jämförelse med en semistrukturerad intervju där vi kan få mer djupgående information. Genom intervju anser vi att intervjupersonerna kan ge erfarenheter, fakta, värderingar och åsikter kring ämnet som kan svara på studiens problemformulering. Vi valde även att göra en enkätundersökning riktad till elever i årskurs 6 angående betyg. Vi valde två stycken klasser med ett genomsnitt på 20 elever. Anledningen till att vi valde att göra en enkätundersökning istället för intervjuer var dels på grund av begränsning av tid, dels som ett försök att få med så många åsikter som bara möjligt.

3.2 Intervju

Datainsamlingen skedde genom semistrukturerade intervjuer. Detta innebär att vi hade en färdig lista med frågor som vi behandlade men vi hade möjlighet att ställa följdfrågor och intervjupersonerna hade även en viss flexibilitet. I en semistrukturerad intervju kan den intervjuade tala med utförligt om ämnet och den så önskar och den kan komma med egna idéer (Denscombe 2009).

3.3 Enkät

Vi valde att göra en enkätundersökning bland elever i årskurs 6 på grund av att vi dels skulle få med så många elever som möjligt samt tidsbrist. Genom enkätundersökning fick vi med fler elever än vad vi hade fått i om vi hade valt intervjuer.

3.4 Informanter

Informanterna bestod av tre behöriga lärare som jobbar på mellanstadiet som bedömer och betygsätter årskurs 6. De första lärarna som kontaktades var våra tidigare handledare för att sedan få kontakt med lärarna som betygsätter årskurs 6.

3.5 Bortfall

Vi var medvetna om att betyg och bedömning är ett omdiskuterat och känsligt ämne och därför visste vi att det fanns en risk att de tillfrågade lärarna kunde tacka nej till en intervju. Av de lärare som kontaktades var det en som tackade nej på grund av tidsbrist.

3.6 Etiska övervägande

Vetenskapsrådet (2011) avser att personers identitet ska skyddas i uppsatsen. Skolors och lärares namn ska inte bli synligt i uppsatsen. Vi valde därför att namnge lärarna med benämningen lärare A, B och C för att göra intervjupersonerna helt anonyma. Deltagandet till att medverka i intervju och enkätundersökningen var frivilligt för deltagarna och de kunde när som helst avbryta deltagandet.

3.7 Genomförande

Undersökningarna av intervjuerna ägde rum under en veckas tid på två skolor varav en skola i Uppsala län och den andra i Gävleborgs län. De personer vi intervjuade var tre behöriga grundskollärare i årskurs 6 i åldrarna 35-45 år. Vi valde att göra intervjuerna muntligt på respektive skola. En av oss skötte själva intervjuen medan den andra skrev ner svaren och tankarna. En av lärarna vi träffade valde att inte bli inspelad därför valde vi att inte spela in någon av intervjuerna. Den tredje intervjuade vi via mail då den inte hade möjlighet att träffa oss. Denscombe (2009) poängterar att den som vill komma ihåg diskussionen under en intervju är minnet något som vi inte kan förlita oss på. Undersökningarna av enkäterna ägde också rum under en veckas period tre skolor varav en skola i Uppsala län och två skolor i Gävleborgs län. Enkäterna bestod utav 10 frågor där svarsalternativen var ja, nej och vet ej. Vi behövde inte föräldrarnas underskrift för att utföra enkäten utan de intervjuade lärarna ansåg att vi inte behövde då de inte skulle framgå vilka eleverna var. Vi fick komma till de respektive skolorna under skoltid där vi hade en kort genomgång varför vi var där och en genomgång av frågorna. Eleverna fick fylla i enkätfrågorna så gott de kunde och utförandet av detta tog ungefär tio minuter. Vi samlade in materialet för att sedan bearbeta dessa frågor.

3.8 Bearbetning av material

Under intervju- och enkätprocessen uppstod det ett antal komplikationer då vissa av de intervjuade lärarna var svåra att nå. Det tog lång tid innan de svarade på mail och telefon. Detta gjorde det svårare för oss att gå vidare med vårt arbete, det tog längre tid än vad vi hade planerat vilket resulterade till att vi låg efter i vår tidsplanering. Från början hade vi fyra lärare som skulle delta i intervjuerna varav den fjärde läraren varken svarade eller hörde sig till oss om när det fanns möjlighet och tid att träffa oss för en intervju. När vi hade bestämt tid och datum med tillfrågade lärarna hörde den fjärde läraren av sig kvällen innan intervjuen skulle äga rum att den inte längre ville delta i vår intervju. Eftersom den fjärde läraren tackade nej resulterade till att vi då bara hade tre lärare kvar till vår intervju. På grund av komplikationerna kring att de tillfrågade lärarna inte svarade på våra mail i tid fick det konsekvenser på så sätt att vårt arbete blev lidande då det tog sådan lång tid för oss att komma igång med intervjuerna. På grund av tidsbristen vi fick valde vi att inte fråga någon annan lärare som kunde ställa upp på en intervju, vilket medförde att vi fick färre svar och åsikter än vad vi hoppats på om den fjärde läraren hade valt att medverka i vår intervju.

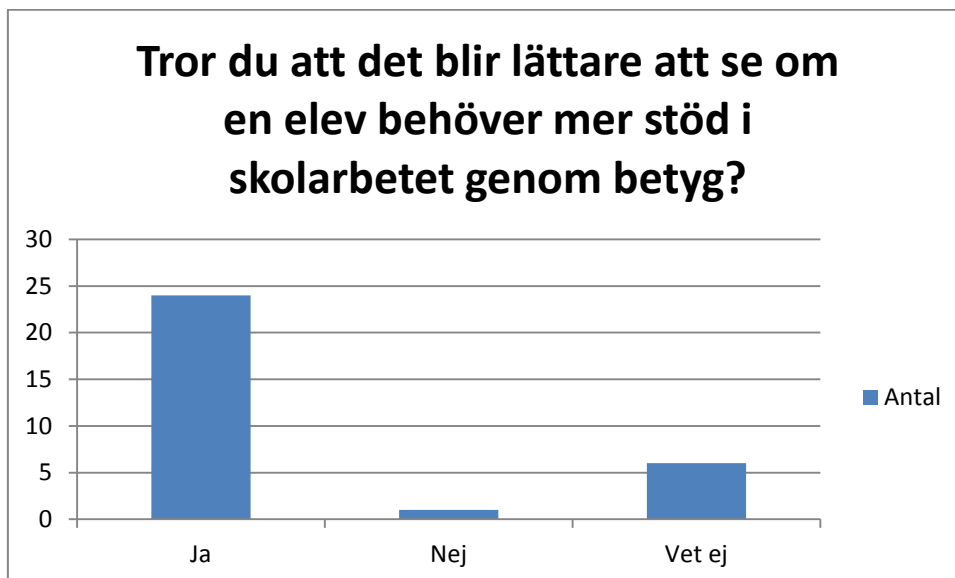
När enkäterna och intervjuerna väl genomförts valde vi att sammanställa våra enkäter för sig och intervjuerna för sig. Detta för att förenkla för läsaren och lätt kunna följa vad eleverna samt lärarna svarade. Vi valde att återge endast slutsatserna i intervjuerna då vi tycker att vi får med de väsentliga på det viset. Enkäterna valde vi att sammanställa genom procentenheter för att på så vis få en bättre uppfattning över svaren. Vi valde även ut sju frågor från enkäterna som vi ansåg var mest väsentliga gentemot detta arbete.

Hade vi valt att intervjua vissa elever hade vi nog fått djupare och ärligare svar eftersom då krävs det att eleven måste bli mer djupgående i sina svar samt att eleven får ut sina tankar och känslor på ett mer grundligt sätt, vilket vi tycker skulle kunna vara roligt att få se men som sagt på grund av tidsbrist och att vi ville få med så många elever som möjligt var det enkäter som blev det bästa valet.

4. Resultat och analys

Vilket syfte menar de undersökta eleverna och de intervjuade lärarna att betyg har?

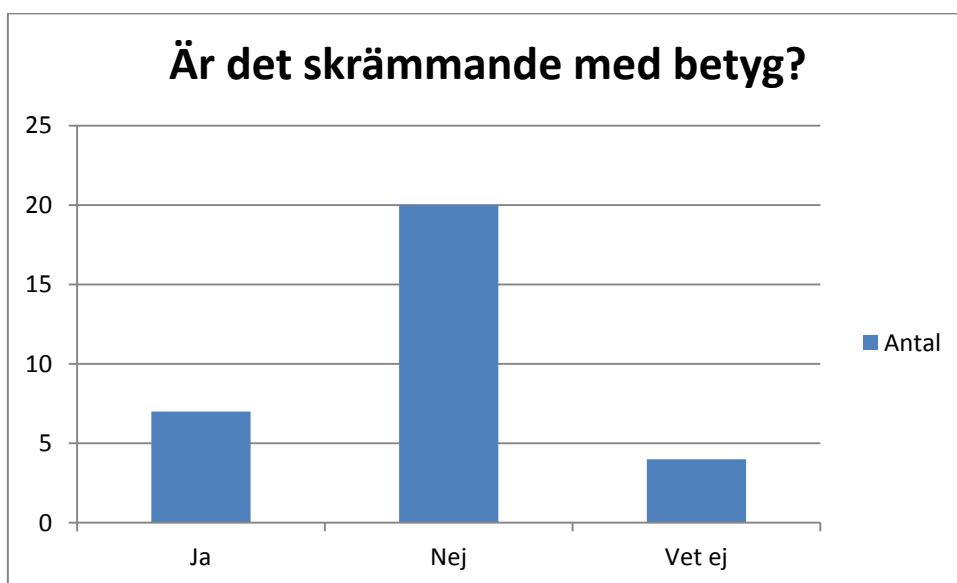
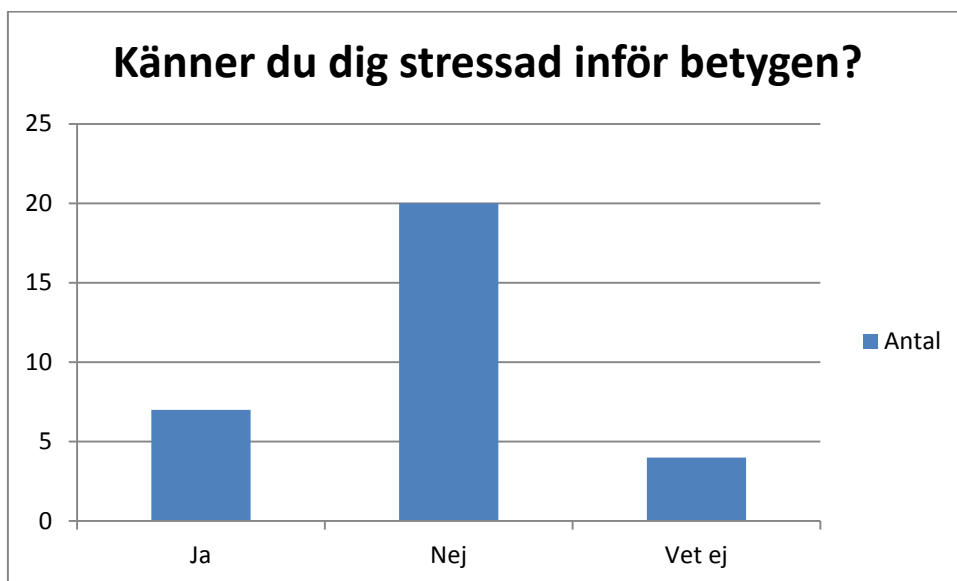
Nästan alla elever var överrens om att genom betyg kommer elever som har svårigheter i skolan att synas tydligare och tidigare om betyg finns. Vilket kommer att underlätta för både lärare och elever att ge stöd åt de elever som är i behov av det. Alla de intervjuade lärarna var överrens om att betygen hjälper till att se om någon elev behöver mer stöd. De menar att genom betyg får de en klar bild om vart eleven befinner sig i de olika ämnena och om de på så vis behöver mer stöd. Lärarna anser att betyg är något positivt om man använder det på rätt sätt. De intervjuade lärarna betonar att utan betyg skulle det vara svårare att upptäcka om någon elev har någon svårighet i något ämne, vilket kan resultera i att problematiken kan kvarstå när eleven går vidare i sin skolgång. Vi håller med om att betygen gör det lättare att se om en elev behöver stöd i skolan.

Anser de undersökta eleverna och de intervjuade lärarna att betyg hjälper eller stjälper dem i relation till en inlärningsprocess?

Av de elever som medverkade i vår enkätundersökning var det över hälften av eleverna som tyckte att betyg i årskurs 6 var något positivt. Över detta resultat blev vi överraskade då vi trodde att de flesta elever skulle vara negativa till betyg i årskurs 6 eftersom vi ansåg att elever i årskurs 6 kanske ännu inte är riktigt mogna för att bli betygsatta. Efter detta arbete har vi kommit fram till att betyg i årskurs 6 är något som kan vara positivt då vi har fått en klarare insikt i vad som gäller angående betyg i årskurs 6. Betygsättningen har en positiv inverkan då den till exempel ser elever tidigt som behöver mer stöd i sin skolgång. Medan en av de intervjuade lärarna känner sig oerfaren vad det gäller betygsättning då hen aldrig har satt betyg tidigare. Läraren menar att det känns tidigt att sätta betyg i årskurs 6. Medan de två andra intervjuade lärarna båda anser att det är bra att få betyg redan i årskurs 6. De hävdar även att betyg från tidig ålder kan hjälpa oss att se om en elev behöver mer stöd nu och i framtiden.

Vilka känslor uttrycker de undersökta eleverna kring det faktum att de får betyg i årskurs 6?

De resultat som framkom efter enkätundersökningen förvånade oss då vi själva kände att vi skulle tycka att det är skrämmande med betyg eftersom pressen på ens egna prestationer ökar då man ständigt måste göra ett bra jobb ifrån sig för att få bra betyg. Majoriteten av eleverna i enkätundersökningen hade positiv uppfattning gällande betyg.

Vilka känslor, och hur motiveras nyttan, av de intervjuade lärarna, kring det faktum att betyg sätts i årskurs 6?

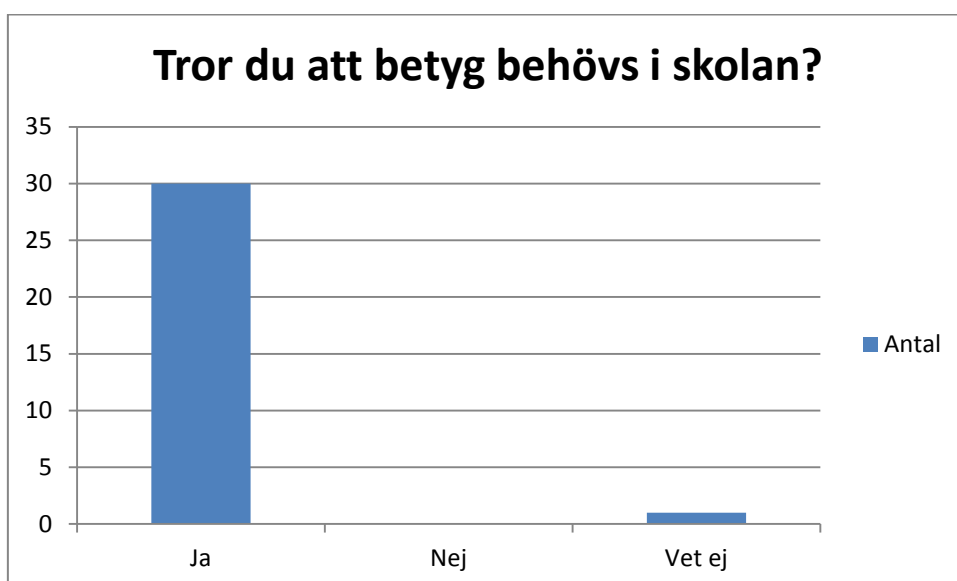
Två av tre intervjuade lärare menar på att de inte känner någon oro inför betygssättningen eftersom de har satt betyg tidigare. De båda anser att det är bra att få betyg redan i årskurs 6. Den tredje (lärare C) känner sig oerfaren av betygssättning då den aldrig har satt betyg tidigare. I jämförelse med de andra två intervjuade menar den att det känns tidigt att sätta betyg i årskurs 6. Lärare C anser att eleverna inte är

tillräckligt mogna för betyg. Lärare B hävdar även att betyg från tidig ålder kan hjälpa oss att se om en elev behöver mer stöd nu och i framtiden.

Lärare A anser att betygen hjälper eleverna eftersom de är genom betygen får ett resultat hur den ligger till i de olika ämnena. Medan lärare B betonar på denna fråga att betyg både kan hjälpa och stjälpa elever genom att alla elever påverkas olika. Samtidigt som lärare C påpekar att betyg kan framkalla stress hos vissa elever.

Att betyg behövs i skolan var det 96 procent av eleverna som deltog i enkätundersökning överrens om. Anledning till att eleverna som hade positiv inställning till att betyg behövs får vi intryck av att de kan ha med tävlingsinstinkt att göra då många elever tycker om att tävla i vem som har bäst betyg med de andra eleverna. Vi uppfattar de som vi tidigare har läst är att elever tycker om att se vem som är bäst och detta kan ske via betygen.

5. Diskussion

Det generella syftet är att genom en enkät- och intervjustudie ges möjlighet att diskutera och analysera hur elever i årskurs 6 samt utbildade lärare som betygsätter i årskurs 6 resonerar kring betyg och betygens roll en inlärningsprocess.

Huvudfrågorna i vårt arbete var:

- Vilket syfte menar de undersökta eleverna och de intervjuade lärarna att betyg har?
- Anser de undersökta eleverna och de intervjuade lärarna att betyg hjälper eller stjälper dem i relation till en inlärningsprocess?
- Vilka känslor uttrycker de undersökta eleverna kring det faktum att de får betyg i årskurs 6?
- Vilka känslor, och hur motiveras nyttan, av de intervjuade lärarna, kring det faktum att betyg sätts i årskurs 6?

5.1 Resultatdiskussion

Syftet med vårt arbete var att få svar på alla våra frågeställningar, dels genom fakta samt genom intervjuer och enkäter. Under 1900-talet förekom det skriftliga omdömen och inträdesprövningar som dominerade om en elev skulle få fortsätta sina studier.

Betygsättningen uppkom under 1900-talet då det skulle bli smidigare att söka sig vidare till fortsatta studier. Lundahl (2006) hävdar att ekonomiska och geografiska hinder inte skulle stoppa elever för att fortsätta sina studier. 1946 års skolkommision diskuterade att realskola och folkskola skulle bli en enhetlig skola. De menade att alla elever är olika och lär sig på olika sätt och därför beslutar skolkommisionen att alla elever ska genomgå en slags testning som ska visa på om eleven är skolmogen för inträde i skolan vid sjuårsålder.

Betyg är något stort och omdiskuterat ämne som uppmärksammas mycket i media i form av debattartiklar. Widén (2010) belyser att betygsdebatterna har gått i vågor genom åren på så sätt att det diskuteras olika mycket om betyg i perioder. Betyg blir mer uppmärksammat och samhället har större kunskap om själva ämnet betyg, vad det innefattar och vad syftet är med betyg.

På 1960-talet fick eleverna från årskurs 1 betyg varje termin. Betygen fastställde ett visst mått av kunskap, däremot fanns det väldigt få anvisningar vad kravet var för de olika betygsstegen vilket resulterade att läraren hade fria händer i sin bedömning och på så vis kunde bedömningen variera mycket (Skolverket 2000). Vi vill påstå att diskussionen om betyg eller skriftliga omdömen har genom tiden varit ett intensivt och diskuterbart ämne. Vi menar på att skriftliga omdömen kanske inte är det mest rättvisa sättet att bedöma en elev då vi anser att i skriftliga omdömen bedöms eleven för sitt uppförande, sin prestation och kanske till och med sin personlighet. Däremot tror vi att betyg är mer rättvist då elever bedöms utifrån sin kunskap i olika ämnen vilket i sin tur gör att det blir lättare att se om elever uppfyller de uppnående målen för att kunna ta sig vidare i sina studier. Å andra sidan hävdar de tre intervjuade lärarna att skriftliga omdömen är snarlika med betyg men bara att det skiljer en bokstav.

Lundahl skriver i sin avhandling *Viljan att veta vad andra vet* att genom betyg kan jäkt och oro uppkomma. 1940 års skolutredning samt Wigforss förslag menade på att skolarbetet alltid måste innefatta tävlan och konkurrens. Eleverna som utförde enkätundersökningen hade delad mening om de kände sig stressade inför betygen. En av de tre intervjuade lärarna anser att betyg kan framkalla stress hos vissa elever medan den andra läraren kände sig tveksam på denna fråga medan den tredje hade en positiv

syn till betyg. Här märker vi en stor varietet hos både eleverna och lärarna. Innan vi gav ut enkäterna till klasserna hade vi en uppfattning om att eleverna skulle känna sig stressade och negativa till betyg i allmänhet. Till vår förvåning blev vi glatt överraskade över resultatet då mer än hälften av eleverna menade på att det inte var skrämmande med betyg.

Skolverket (2012) skriver att genom tidigare betyg ska uppföljningen och möjligheten bli bättre att se elever som behöver extra stöd. Vår intervju- och enkätundersökning visar på att både de intervjuade lärarna och de elever som deltog i enkätundersökningen var överrens om att betyg kan vara ett hjälpmedel för att upptäcka om en elev är i behov av extra stöd. Det vi tidigare nämnt i vår bakgrund är att meningen med betyg från årskurs 6 kan hjälpa till att lyfta fram elever som behöver extra stöd och hjälp under sin skolgång. Vi finner det positivt att betygen sätts redan från årskurs 6 eftersom det kan hjälpa elever i skolutvecklingen. Tidigare fick elever första betyget i årskurs 8, vilket vi anser kan vara ett problem då elever som har svårt och behöver extra stöd kan upptäckas för sent som i sin tur kan leda till att eleven kan uppfatta sin skolgång svår och negativ. Det vi menar är att ju tidigare ett problem upptäcks desto lättare blir det att åtgärda problemen. Till vår förvåning delar två tredjedelar av eleverna som deltog i enkätundersökningen vår åsikt att betyg är bra från årskurs 6. En annan sak som vi reagerade på var att 96 % av de elever som deltog i enkätundersökningen samtyckte att betyg i allmänhet behövs.

6. Sammanfattning

Syftet vi hade med vårt arbete var att undersöka hur lärare och elever resonerar kring betyg i årkurs 6. Undersökningen grundas på intervjuer med tre lärare och enkätundersökning med elever i årkurs 6. De utvalda lärarna är utbildade i svenska/engelska samt svenska/matematik som jobbar på grundkola i Gävleborgs län och Uppsala län. Resultatet pekar på att lärare och elever är för det mesta eniga om att betyg är något som är positivt och behövs för att underlätta skolgången.

I vår slutsats av arbetet kommer vi fram till att betyg är något som behövs och de inblandade parterna delar samma åsikt som vi blivande lärare. Via detta arbete har vi även fått en klarare bild om hur elever tycker och känner inför betyg då vi hade en vilseledande bild om hur elever uppfattar betyg. Genom vår bakgrund i vårt arbete har vi fått en klarare bild om och varför vi har ett betygssystem i Sverige.

7. Bilagor

7.1 Resultat av enkäterna riktade till elever i årskurs 6.

I denna del av resultatet väljer vi att redovisa enkäterna genom procentsatser av de olika svaralternativen. Detta kommer sedan att analyseras.

Är det bra med betyg i årskurs 6?

Ja	Nej	Vet ej
81 %	9 %	10 %

Vet du vad som gäller inför betygsättningen? Hur du till exempel kan få betyget A.

Ja	Nej	Vet ej
74 %	16 %	10 %

Känner du dig stressad inför betygen?

Ja	Nej	Vet ej
22 %	67 %	11 %

Är det skrämmande med betyg?

Ja	Nej	Vet ej
22 %	67 %	11 %

Tycker du det är tidigt att börja med betyg redan i årskurs 6?

Ja	Nej	Vet ej
19 %	64 %	17 %

Tror du att det blir lättare att se om en elev behöver mer stöd i skolarbetet genom betyg?

Ja	Nej	Vet ej
74 %	6 %	19 %

Skulle du vilja slippa ha betyg i årskurs 6?

Ja	Nej	Vet ej
20 %	55 %	25 %

Tror du att betyg behövs i skolan?

Ja	Nej	Vet ej
96 %	-	4 %

7.2 Resultat av intervjuerna

1. Hur känner du inför betyg i årskurs 6? Är det nödvändigt att sätta betyg så tidigt?

Två av tre intervjuade lärare menar på att de inte känner någon oro inför betygssättningen eftersom de har satt betyg tidigare. De båda anser att det är bra att få betyg redan i årskurs 6. Den tredje (lärare C) känner sig oerfaren av betygssättning då den aldrig har satt betyg tidigare. I jämförelse med de andra två intervjuade menar den att det känns tidigt att sätta betyg i årskurs 6. Lärare C anser att eleverna inte är tillräckligt mogna för betyg. Lärare B hävdar även att betyg från tidig ålder kan hjälpa oss att se om en elev behöver mer stöd nu och i framtiden

2. Kan det finnas något annat sätt att bedöma eleverna istället för betyg?

På denna fråga var alla tre överens och de påpekar att skriftliga omdömen är snarlika med betyg, det skiljer en bokstav.

3. Vad tror du, hjälper eller stjälper det eleverna med betyg?

Lärare A anser att betygen hjälper eleverna eftersom de är genom betygen får ett resultat hur den ligger till i de olika ämnena. Medan lärare B betonar på denna fråga att betyg både kan hjälpa och stjälpa elever genom att alla elever påverkas olika. Samtidigt som lärare C påpekar att betyg kan framkalla stress hos vissa elever.

4. Är det svårt att sätta ett rättvist betyg?

Lärare A och B tycker inte att det är svårt att sätta ett rättvist betyg eftersom de anser sig vara kunniga inom betygssättning. Men däremot påpekar lärare C att den är osäker inför att sätta betyg men när lärare C kommer till en situation där den känner sig osäker angående betyget rådgör den med de andra lärarna för att få en uppfattning om vilket betyg som är det mest rättvisa betyget för eleven i fråga.

5. Väger du in elevens närvaro och attityd i betygssättningen?

På denna fråga är alla överens om att det är skolplikt i Sverige vilket medför att eleverna måste ha en god närvaro men det är inget som är betygsgrundande.

6. Tror du att det blir lättare att se om en elev behöver mer stöd i skolarbetet genom betyg?

Alla de intervjuade lärarna var överens om att betygen hjälper till att se om någon elev behöver mer stöd. De menar att genom betyg får de en klar bild om vart eleven befinner sig i de olika ämnena och om de på så vis behöver mer stöd. Lärarna anser att betyg är något positivt om man använder det på rätt sätt. De intervjuade lärarna betonar att utan betyg skulle det vara svårare att upptäcka om någon elev har någon svårighet i något ämne, vilket kan resultera i att problematiken kan kvarstå när eleven går vidare i sin skolgång.

8. Referenslista

- Denscombe, Martyn (2009). *Forskningshandboken: för småsakliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2. Uppl. Lund: studentlitteratur.
- Folke-Fichtelius, Maria & Lundahl, Christian (red.) (2010). *Bedömning i och av skolan: praktik, principer, politik*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB
- Harlen (2005) Teacher's summative practices and assesment for Learning - tensions and synergies *The Curriculum Journal*, Vol. 16, No. 2, June 2005, pp. 207 – 223
- Jönsson, Anders (2009). *Lärande bedömning*. 1. uppl. Malmö: Gleerup
- Pettersson, Astrid (2010) Bedömningen och betyg ur en lärares perspektiv i
Ridderlind, Inger (2010) Bedömningen av kunskap för lärande och undervisning i
Klapp Ekholm, Alli. *Bedömning för lärande: - en grund för ökat kunnande*. S.70
Stockholm: Stiftelsen SAF i samarbete med Lärarförbundet
- Larsson, Håkan & Meckbach, Jane (red.) (2007). *Idrottsdidaktiska utmaningar*. 1. uppl. Stockholm: Liber
- Lundahl, Christian (2006). *Viljan att veta vad andra vet – kunskapsbedömning i tidigmodern, modern och senmodern skola*.
- Lundahl, Christian (2011). *Bedömning för lärande*. Stockholm: Norstedt
- Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011*. (2011). Stockholm: Skolverket Tillgänglig på Internet: <http://www.skolverket.se/publikationer?id=2575>
- Nationalencyklopedin (2013). Betyg. Tillgänglig: <http://www.ne.se/lang/betyg>
Hämtad 23/10 2013
- Lundahl, Christian (2007) Kunskapsbedömningens historia i
Pettersson, Agneta (red.) (2007). *Sporre eller otyg: om bedömning och betyg*.
Stockholm: Lärarförbundets förlag
- Selghed, Bengt (2011). *Betygen i skolan: kunskapssyn, bedömningsprinciper och lärarpraxis*. 2. uppl. Stockholm: Liber
- Skollag (2010:800). Tillgänglig:
http://www.riksdagen.se/sv/Dokument-Lagar/Lagar/Svenskforfattningssamling/Skollag-2010800_sfs-2010-800/?bet=2010:800#K10 Hämtad 16/9-2013
- Skolverket (2000). Betygshistorik. Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/sb/d/208/a/6338> Hämtad 27/8-2013
- Skolverket (2012). Bakgrunden till införandet. Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/bedomning/betyg/att-satta-betyg/grundskoleutbildning/betyg-ak-6/bakgrunden-till-inforandet-1.172416> Hämtad 27/8-2013

Skolverket (2012). Mer om betyg i årskurs 6. Tillgänglig:
http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.169621!/Menu/article/attachment/Betyg%20i%20%C3%A5rskurs%206%20120302.pdf Hämtad 27/8-2013

Skolverket (2012). Betygskalan. Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/bedomning/betyg> Hämtad 5/1-2014

Skolverket (2013). Betyg i årskurs 6. Tillgänglig:
<http://www.skolverket.se/bedomning/betyg/att-satta-betyg/grundskoleutbildning/betyg-ak-6> Hämtad 27/8-2013

SOU 1938:29. Betänkande med utredning och förslag angående intagning av elever i första klassen av de allmänna läroverken och med dem jämförliga läroanstalter. Stockholm: Ecklesiastikdepartementet.

Vetenskapsrådet (2011). Hantering av integritetskänsligt forskningsmaterial. Tillgänglig:
http://www.cm.se/webbshop_vr/pdf/2011_01.pdf Hämtad 19/9-2013

Widén, Pär (2010). *Bedömningsmakten: berättelser om stat, lärare och elev, 1960-1995*. Diss. Linköping : Linköpings universitet, 2010

